

Сучек С., аспірант
СНУ ім. Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

"ЗЕЛЕНА" ЕКОНОМІКА - ПЕРСПЕКТИВА ЧИ ЗАГРОЗА ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ?

Сучасні проблеми вимагають сучасних рішень. Цілком природно, що до однієї з найсучасніших проблем - екологічної, прикута увага всього цивілізованого світу. Яскравим підтвердженням злободенності екологічного питання є підвищена увага до особи Грети Тунберг, шведської екоактивістки, після її виступу на саміті ООН восени 2019 року. Ролики з її виступом набирають мільйони переглядів в соцмережах і Грета далеко не єдина, тож наразі соцмережі впевнено формують екологічно орієнтований кластер споживачів. Та чи готова до цього українська економіка?

Очевидно, що екологічний аспект діяльності підприємств стає не лише вимогою часу, а й потужним маркетинговим інструментом. За кілька років споживач стане ще більш вибагливим. Наявність екологічних сертифікатів буде одним з критеріїв при виборі будь-якої продукції. Підприємства, що не мають очисних споруд чи фільтрів, змусить подбати про них сам ринок [2].

У відповідності до міжнародних угод (як то Угода про асоціацію з ЄС), Україна взяла на себе зобов'язання побудувати зелену економіку. Проте виконання такого завдання передбачає не тільки реалізацію необхідних реформ на рівні реальної економіки, а й докорінну перебудову фінансової системи. Така система повинна не тільки бути готовою до посилення впливу нефінансових ризиків, а й забезпечити мобілізацію необхідних обсягів зелених фінансів [1].

Чи є необхідні ресурси в підприємств? Чи це зростання цін для кінцевого споживача? На сьогодні, на жаль, це риторичні питання. Без фінансів на модернізацію така ситуація загрожує країні або зупинкою роботи енергетичних підприємств, зниженням виробництва електроенергії та розбалансуванням енергосистеми в Україні, або невиконанням міжнародних зобов'язань.

Досвід багатьох європейських країн свідчить про необхідність залучення держави у процес скорочення шкідливих викидів, створення дієвих механізмів фінансування таких проектів. Наприклад, у Польщі, Угорщині, Чехії, Румунії та Німеччині державні та приватні компанії отримували фінансову підтримку для таких проектів. У ЄС форми державної підтримки протягом останніх 20 років мали різні форми: пряме фінансування екологічних проектів, субсидовані кредити, державні та банківські гарантії, податкове стимулювання, повернення екологічного податку [2].

Тож, переймаючи досвід європейських країн, є сенс комбінувати різні форми фінансування екологізації вітчизняної економіки. З одного боку - залучити кошти шляхом створення ринку "зелених" облігацій, а з іншого - оптимізувати систему екологічного оподаткування, а точніше - забезпечити цільове його використання самими забруднювачами екології.

Щодо "зелених" облігацій, в Україні цей інструмент згадувався в проекті Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів" за реєстраційним номером 9035, який наразі вже знято з розгляду. Однак, з огляду на активну роботу Держенергоефективності відносно розробки Проекту розпорядження уряду щодо Концепції запровадження ринку "зелених" облігацій в Україні та плану заходів стосовно її реалізації, очікується, що і в Україні з'явиться можливість приєднатися до світової тенденції [3].

Тобто, фактично, "зелені" облігації не мають юридичного статусу в країні, яка неймовірно потребує залучення коштів для вирішення екологічних проблем. Загальна мета ринку "зелених" облігацій (green bonds) – посилення значення фінансових ринків у розв'язанні екологічних проблем задля забезпечення сталого майбутнього. Чітко окреслюючи екологічно корисні проекти, на які залучаються інвестиції, "зелені" облігації дозволяють інвесторам оцінювати та інвестувати свій капітал виключно на екологічно стійкі проекти. За даними Climate Bonds Initiative, лише за останні три роки обсяг випущених "зелених" облігацій зріс майже на 106%, а у 2018 році було випущено рекордні облігації на суму \$167 млрд.

Останнім часом на світовому ринку спостерігається перевищення попиту над пропозицією на ринку "зелених" облігацій, і тому помічені випадки, коли "зелені" облігації продаються дорожче за звичайні облігації як на біржовому, так і на вторинному ринках. Також не поодинокі випадки державної чи податкової підтримки з боку юрисдикцій, де здійснюється випуск таких облігацій, що стимулює їхнє використання [3].

Україна цілком може врівноважити пропозицію на світовому ринку "зелених" облігацій, для цього необхідно спершу узаконення їх статусу. Наступним кроком повинна бути популяризація такого механізму залучення коштів серед потенційних емітентів та гарантія забезпечення прозорого некурумпованого ринку для інвесторів.

Ще один цілком реальний інструмент озеленення економіки - оптимізація механізму розподілення екологічного податку. За заподіяну природі шкоду підприємства сплачують екологічний податок. Державний механізм фінансування природоохоронних заходів в Україні наразі відсутній. Усупереч вимогам закону "Про охорону навколишнього природного середовища" екологічний податок має лише фіскальну спрямованість і не використовується як економічний захід із забезпечення охорони природи.

При цьому з 1 січня 2019 року ставка за викиди вуглецю зросла у 25 разів до 10 грн за тону. За попередньою оцінкою, сума надходжень становитиме близько 3 млрд грн. Ще 4-5 млрд грн країна отримує від зазначеного екологічного податку.

Це колосальні гроші. Куди вони йдуть?

Гроші витрачають не на усунення причин виникнення екологічних проблем, а на боротьбу з їх наслідками або просто "розмиваються" по кишенях чиновників. Їх можуть також перекинути на покриття пенсій або фінансування армії. Тим більше, з 2017 року місцеві бюджети істотну частину грошей просто не використовували або придумували схеми з присвоєння грошей через інші проекти. Кошти витрачаються хаотично, стратегія відсутня.

Зменшити негативний вплив на довкілля можуть лише великі промислові підприємства шляхом екологічної модернізації. Слід не просто збільшувати екологічний податок, а стимулювати підприємства інвестувати в екологічні заходи. Замість фіскального принципу "Забруднювач платить" слід використовувати принцип стимулювання "Забруднювач інвестує". Щоб реалізувати такий підхід, необхідно дати змогу підприємствам зменшувати платежі з екологічного податку на суму здійснених екологічних інвестицій. Певна річ, надходження до бюджету скорочуватимуться, але, як зазначають експерти РАЕУ, одночасно скорочуватимуться й видатки бюджету на боротьбу з наслідками промислових забруднень, оскільки усуватимуться їх причини [2].

Тож, в "озелененні" вітчизняної економіки з економічної точки зору найбільше повинні бути зацікавлені самі ж забруднювачі екології, адже з часом вони ризикують просто не витримати конкуренції та суспільного тиску. При тому з точки зору соціальної відповідальності та виконання своїх прямих функцій - захисту прав громадян, держава повинна створити простір для такого "озеленення", в іншому випадку, країні загрожує не лише екологічна, а ще й економічна катастрофа.

Використана література:

1. Сущенко О. М. Зелена економіка та зелені фінанси — больові точки для України [Електронний ресурс] / Олександр Миколайович Сущенко // <https://delo.ua/>. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://delo.ua/business/zelena-ekonomika-ta-zeleni-finansi-bolovi-tochki-346686/>.

2. Циганок Л. "Зелені фінанси" співають романси [Електронний ресурс] / Людмила Циганок // Економічна правда. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2019/06/5/648447/>.

3. Чекер Я. Екологічні інвестиції: чи з'являться в Україні «зелені» облігації [Електронний ресурс] / Я. Чекер, В. Кулініч // Mind. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/openmind/20202397-ekologichni-investiciyi-chi-z-yavlyatsya-v-ukrayini-zeleni-obligaciyi>.

Трухачова К., к.е.н., ст. викладач
ХНТУ, м.Херсон, Україна

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ УТОПІЇ

Вступ. Спільні риси феномену утопії свідчать, що це концептуально-теоретичний підхід до викладення унікальної моделі дійсності, обов'язковим елементом якої виступають не тільки державно-політичні, а й соціально-економічні чинники. У такому контексті утопія є проектом досягнення всезагального й індивідуального щастя (раю) авторитетними, відтак, управлінськими засобами [5]. Таки чином, вплив утопії, її місце та роль у процесі реалізації корпоративних управлінських технологій значно ширші і постійні.

Основна частина. Так, під управлінською утопією слід розуміти – унікальну автентичну модель розвитку, яка базується на управлінському рішенні раціонального подолання ситуації що склалась, можливість її реалізації настає при певних умовах середовища функціонування керованої системи. А